
Nina Obuljen Koržinek

*U Srbiji se kultura
instrumentalizira u
propagandne svrhe*

str. 38

PETAR GLEBOV/PIXSELL

Nina Obuljen Koržinek

MINISTRICA KULTURE I MEDIJA GOVORI O KULTURI, DVJEMA KATASTROFAMA, REFORMAMA, NOVCU, LJUDIMA...

U Srbiji zazivaju instrumentaliziranje kulture u propagandne surhe. Ne smijemo se dati uvući u takve igre

**Razgovarao
Denis Derk**

denis.derk@vecernji.net

Nina Obuljen Koržinek šestu je godinu na čelu Ministarstva kulture i medija. Kao što je poznato, ima dvije diplome, bogat administrativni staž u Ministarstvu, međunarodno iskustvo, znanstveni pedigree, ali i prilično užarenu fotelju koja joj je pribavila brojne oponente. Ipak, bez obzira na kritike, ministrica nije zlopamtilo i spremna je mijenjati i vlastite odluke, što je u nas odlika rijetkih političara. Radeći intervju i ministricu je zatekla vijest da je sudac Općinskog suda u Zarebu zabranio novinarki Jeleni Jindri i portalu H-alter daljnje pisanje o zagrebačkoj Poliklinici za zaštitu zdravlja djece i mladih i njezinu ravnateljicu Gordani Buljan Flander. Ministrica je rekla da konkretnе sudske odluke ne može komentirati, ali da joj nije jasno kako je moguće donijeti odluku kojom bi se novinaru unaprijed zabranilo da o nečemu piše. Poručuje da se svaki prijepor vezan uz tekstove u medijima treba rješavati u skladu sa Zakonom o medijima putem demantija. Ako demanti nije objavljen ili nije zadovoljavajuć, preostaje sudska spor, misli ministrica.

Ulazite u šestu godinu ministarskog manda koji su obilježile dvije katastrofe, korona i potres. S kojom se bilo teže nositi?

Nemoguće je odgovoriti na to pitanje. Obje krize pogubno su utjecale na živote i egzistenciju velikog broja ljudi. Jedno od najteže pogodenih područja ovom pandemijom upravo je kultura jer velik dio kulturnog sektora, a tu posebno mislim na izvedbene umjetnosti, ovisi o istovremenom okupljanju velikog broja ljudi na ograničenom prostoru. Reagirali smo brzo, osigurali brojne ad hoc mjere pomoći, bili među prvima koji smo se otvorili nakon prvog zatvaranja, a zatim držali kulturne institucije otvorenima cijelo vrijeme. Ipak koliko god masivna bila, državna intervencija ne može otkloniti sve negativne posljedice ovako duboke krize. Što se tiče potresa, u Zagrebu je 70% štete nastalo na zgradama kulturne baštine, a u trenutku kad se dogodio potres nismo imali sredstava ni za provedbu hitnih mjer. Međutim, služba baštine brzo je i stručno reagirala, prvi smo popisali i procijenili štetu; čim smo osigurali prva financijska sredstva, počeli smo s provodenjem hitnih mjer stabilizacije, podupiranja, evakuirali smo ili osigurali pokretna kulturna dobra. Iz sredstava Fonda solidarnosti ugovorili smo 3,6 milijardi kuna za konstrukcijsku obnovu zgrada javne namjene i ta se sredstva počinju ubrzano trošiti. Nakon petrinjskog potresa bili smo, nažalost, već izvrsno organizirani. Iz nacionalnih sredstava osigurali smo 90 milijuna za hitne mjeru, a na području Sisačko-moslavačke županije već se radi projektna dokumentacija za cijelovitu obnovu. Formirala sam i međunarodno savjetodavno tijelo koje prati naše stručnjake i pomaže u vezi sa složenim stručnim pitanjima obnove konstrukcije posebno vrijednih kulturnih dobara. Završili smo plan obnove kulturno-povijesne cjeline Petrinje. Nakon što su sve zgrade stabilizirane, priprema se projektiranje. Za središte Petrinje primijenit ćemo model obnove Vukovara, preuzeći

smo obnovu tridesetak zaštićenih zgrada u centru.

Jeste li izračunali ukupnu štetu i kako je sanirati?

Ukupna šteta nakon potresa iz ožujka 2020. koji je pogodio područje Zagreba, Krapinsko-zagorske i Zagrebačke županije u sektoru kulture procijenjena je na više od 1,3 milijarde eura, a ako analiziramo kulturnu baštinu u cjelini koja je prisutna u svim sektorima (uključujući zdravstvo, obrazovanje, pravosude itd.), šteta iznosi više od 7 milijardi eura. Potres iz prosinca 2020. uzrokovao je štete na kulturnoj baštini od 630 milijuna eura na području 10 županija, uključujući županije iz prvog potresa u kojima su zabilježene znatne progresivne štete. Za prvu fazu obnove, dakle hitne mjeru podupiranja, stabilizacije, evakuacije i konstrukcijske obnove, osigurali smo sredstva iz Fonda solidarnosti. Nastavak obnove financirat će se djelom iz Nacionalnog plana oporavka i otpornosti te iz drugih izvora. Dali smo jasne upute konzervatorskoj službi da se obnova mora realizirati tako da zgrade postanu otpornije na potres, da se primijene mjere energetske učinkovitosti i osigura pristup osobama s invaliditetom. Od početka manda inzistiram na tome da je nužno promjeniti paradigmu, konzervatori moraju biti oni koji potiču obnovu, posebno stambenih i komercijalnih prostora tako da se primijene novi pristupi i osigura visoki standard sigurnosti. Na takav način doprinijet ćemo i očuvanju povijesnih jezgri.

Hrvatska je imala prilično liberalne mјere za kulturne aktivnosti. Ipak, mnogi su ljudi pretrpjeli štetu. Koliko ste novca uložili da ta šteta bude ma-

nja?

U prošloj godini ukupno više od 400 milijuna, a u ovoj dosad više od 60 milijuna kuna. Intervenirali smo u svakom segmentu kulture, i to ciljanim mjerama. Sve horizontalne mјere pomoći bile su, i još jesu, dostupne cijelom kulturnom sektoru. Istovremeno, osmisljavali smo brojne ad hoc načinjeće iz kojih smo financirali aktivnosti koje su se mogle realizirati i u pandemijskim uvjetima. Prvi put osigurali smo i kredite kulturnom i kreativnom sektoru uz stopostotnu državnu garanciju i nisku kamatu stopu. Što se tiče jeseni i zime koje su pred nama, nažalost, relativno niska procijenjena je ugovore u razvijenijim europskim državama otežava planiranje. Omogućili smo svim organizatorima kulturnih dogadanja da organiziraju izvedbe u punim kapacitetima uz uvjet provjere COVID potvrda. U resoru kulture svjesni smo da je to jedini način povratku u „staro normalno“.

Dosta jedinica lokalne samouprave smanjuje programska sredstva u kulturi, npr. u zagrebačkim kazalištima, Kazalištu Marina Držića u Dubrovniku. Što tu Ministarstvo može učiniti?

Ne želim biti odvjetnik bilo koje lokalne samouprave. Činjenica je da su krize izazvane potresom i pandemijom COVID-19 različito pogodile različite gradove. Neki su, poput Dubrovnika, ostali bez većine izvornih prihoda. S druge su strane potrebe u Zagrebu zbog saniranja posljedica potresa goleme. Ali slažem se da ne bi bilo dobro da se uštede odmah počnu tražiti na području koje je i tako slabije finansirano. Ali, ako uzmemu Dubrovnik i Zagreb, to su gradovi koji inače imaju razmjerno viši postotak izdvajanja za kulturu u odnosu na druge hrvatske gradove. Apeliram da se uzmu u obzir dugoročne posljedice ovakvih udara i šokova za kulturni razvoj.

Baš svaki zakon koji pripremate već u startu nailazi na velike otpore. Tako se više ne govori o Zakonu o umjetničkoj djelatnosti, Zakon o autorskim pravima posvadije i diskografije i izvodače i zabrinuo novinare, najava Zakona o kazalištu izazvala je bojačan da cete njime ukinuti stalne ansamble... Izgleda da svi žele reforme, a kad se upusti u promjene, dignu se na zadnje noge?

U pravu ste, svi zazivaju reforme, a kad se reforme počnu pripremati, često im se opiru – ponekad i jako glasno. Puno je tu razloga – strah od promjene, nepovjerenje da će reforma donijeti nešto bolje, ali i zastupanje partikularnih interesa i čuvanje određenih pozicija. Naša kultura djeli jednim dijelom još u nezavršenoj tranziciji. Ovu jesen u javnu raspravu idu zakoni o financiranju i zakon o kazalištima, a onda ćemo se ponovno posvetiti radu na Zakonu o obavljanju umjetničke djelatnosti. Ova kriza pokazala je da smo bili u pravu kad smo zagovarali promjene sadašnjeg Zakona o umjetnicima. Nažalost, jedan dio umjetnika kako smo teško obuhvatili mjerama pomoći upravo zato što ne postoje nikakvi registri, a slično je i s organizatorima kulturnih dogadanja. Što se Zakona o kazalištima tiče, vrlo je zlonamjerna teza da je bio plan ukinuti stalne ansamble. To ni u jednom trenutku nije bila namjera i uopće se o tome nije razgovaralo.

Ministarstvo je prihvatio neke prijedloge novinarske branje na prijedlog Zakona o autorskim pravima, ali novinari nisu zadovoljni?

Što se tiče statusa izdavača i novinara, mislim da ovaj Zakon donosi važna poboljšanja. Prvi je put novinarski rad definiran kao autorsko djelo, i to na inicijativu novinara. Uvodimo obvezu navođenja izvora ne samo nakladnika nego i autora novinskog teksta. Međutim, ovaj Zakon je paket različitih kompromisa pri kojima nitko ne može dobiti sve, ali ključno je jačati položaj hrvatskih digitalnih i kreativnih industrija na tržištu u odnosu na velike globalne platforme. Odlučili smo se za rješenje kojim smo obvezali nakladnike i novinare da prema tim platformama ostvaruju prava kolektivno. To je jedini način da se postave kao jaki pregovarači. Nije realno da bi kolektivna organizacija hrvatskih novinara u odnosu na Google ili Facebook mogla bilo što postići, a ovako, ako izdavači i novinari nastupaju zajedno, a istovremeno medusobne odnose uredi ugovorom, na što ih obvezuje zakon,

mogu postići uspjeh. Druga točka prijedora jest tretman autorskog djela u radnom odnosu, međutim, tu se radi o manjku pozornosti za ono što piše u prijedlogu Zakona i važećem Zakonu o medijima. Tretman autorskog rada u radnom odnosu linearno je definiran za sve sektore, ne samo za novinare nego i za one koji rade u državnoj i javnoj upravi, a po prirodi stvari stvaraju autorska djela. Ako nije drukčije određeno, autorska prava iskorištavanja tih djela pripadaju poslodavcu. Moralna prava uvijek ostaju autoru. Paralelno Zakon o medijima izrijekom određuje da se s novinarama u ugovoru o radu moraju urediti autorska prava.

A kolektivni ugovor i novinari?

Država nije poslodavac osim po-sredno u dvama javnim medijima, i to HRT-u i Hini pa ne može ni utjecati na pregovore. Podržavamo napore sindikata novinara i kolegice Sever koja vodi taj sindikat da se pokuša dogovoriti kolektivni ugovor za cijelu profesiju. To bi ojačalo poziciju novinara, međutim, takav ugovor ne možemo nametnuti zakonom, ali ćemo kolektivnim pregovorima uvijek dati podršku.

Zašto je u vašem mandatu odlučeno da Ministarstvo za književnost kupuje samo knjige na hrvatskom jeziku?

Prije su se ponekad, dodešu jako rijetko, znale otkupiti knjige na drugim jezicima koje su izdane u Hrvatskoj, mislim tu na jezike iz naših susjednih država, dakle pisaca iz Srbije, Bosne i Hercegovine ili Crne Gore iako je kriterij uvijek bio da Ministarstvo otkupljuje knjige na hrvatskom jeziku, odnosno, jedno vrijeme, i knjige na jezicima manjina pisane i tiskane u Hrvatskoj. Imamo 11 knjižnica nacionalnih manjina čiju nabavu grade Ministarstvo također sufinancira. Istovremeno, izdavači za svoj cijeloviti portfelj, pa tako i za knjige autora iz susjednih država koji objavljaju u Hrvatskoj na svojim jezicima, ostvaruju potpore, a iz svojih sredstava knjižnice mogu kupovati i ta djela. Uočili smo da sve veći broj vrlo kvalitetnih pisaca odlučuje svoje knjige izdati u Hrvatskoj zbog čega planiramo za sljedeći natječaj navesti kriterij o mogućnosti otkupa određenog broja takvih naslova, s tim da će na knjizi morati pisati na kojem je jeziku napisana, što je već obveza pri ishodenju CIP-a. S obzirom na to da se radi o knjigama koje se otkupljaju za narodne knjižnice, posebno radi naših mlađih sugradana, kako je važno da nakladnici navedu na kojem je jeziku knjiga napisana. Interes je hrvatske kulture i naših čitatelja da imaju pristup književnosti naših susjednih država.

Mislite li da je dobra odluka da se u Godini čitanja ne ide sa službenim štandom na sajam u Frankfurt?

Kao što znate, Frankfurt je komercijalni sajam i o tome hoće li Hrvatska nastupiti ili ne odlučuju nakladnici, odnosno njihov interes. Oni su procjenili da u ovim pandemijskim okolnostima ne bi imali neku posebnu korist od nastupa u Frankfurtu zbog čega smo sredstva potpore usmjerili prema nacionalnim sajmovima i drugim načinima potpore nakladnicima.

Interliber je odgoden drugi put?

Sada su promijenjena i pravila za sajmove i njih je moguće organizirati uz COVID potvrde. Nakladnici će pro-

cjeniti je li im isplativ ulazak u investiciju koju traži Interliber uz ograničen broj posjetitelja, a znamo da tu nisu male cijene najma.

U godinu dana ipak je otvoreno osam novih knjižara?

Većina tih novih knjižara ostvarila je naše potpore iz sustava poticanja poduzetništva. Od početka mandata isticala sam da smo u razvoju kulturnih i kreativnih industrija najviše zapostavili distribuciju. Još 2011. pokrenuli smo sustavnu digitalizaciju kina, uključujući sve više poticanje poduzetništva u potpore različitim sustavima distribucije i promocije – knjižarama, digitalnim platformama... Uvjerenja sam da ćemo reformom sustava otputa knjiga, pri kojoj ćemo zamijeniti izravnu nabavu knjiga od nakladnika nabavom putem knjižara, dodatno potaknuti razvoj distribucijske mreže. Ključno je da svi knjigu kupujemo na mjestima koja postoje radi prodaje knjige, a to su knjižare i distributeri. Novim Zakonom o financiranju javnih potreba u kulturi predviđamo mogućnost da država i lokalne samouprave za takve djelatnosti mogu osigurati prostore pod povoljnijim uvjetima.

Što je s natjećajem za književne stimulacije?

Rezultate objavljujemo sljedeći tjedan. Povjerenstvo je radilo odlično bez obzira na prijepore koji su pratili raspisivanje natječaja. Kritike su korisne, pozdravljajući kad se propisuju naše odluke, ponekad i glasno i petljicama. No, rezultati će pokazati da su novi kriteriji za stimulacije iznijedrili one koje su i publiku i kritika prepoznale prethodne godine. Izrazito sam zadovoljna radom Povjerenstva i rezultatima.

Podržali ste osnivanje Nacionalnog muzeja moderne umjetnosti koji je u sporu s HAZU. Ima li tu pomaka?

HAZU je u sporu s Nacionalnim muzejom. Nadala sam se da će u situaciju u kojoj država putem Fonda solidarnosti osigurava više od pola milijarde kuna za obnovu njihovih nekretnina imati više razumijevanja i trajno obustaviti sudske sporove. Predložila sam upravi HAZU da se napokon postigne sporazum u vezi sa zgradom u kojoj djeluje Nacionalni muzej moderne umjetnosti i da se zgrada u cijelosti prepusti Muzeju za koji je još 1939. i otkupljena. Nadam se razboritosti i postizanju dogovora u interesu javnosti.

Kako je moguće da Kazališno vijeće HNK u Zagrebu, u kojem su i predstavnici Ministarstva, ne zna formulirati tekst natječaja za intendanta? I hoće-te li podržati svoju posebnu savjetnicu Ivu Hraste Sočo ako se kandidira za nasljednicu Dubravku Vrgoč?

Dogodio se previd u vezi s tekstom natječaja, ne bih tome pridavala posebnu važnost. A što se tiče licitacija oko budućeg intendanta ili intendančice, pričekajmo da vidimo tko će se kandidirati. Nakon što stignu kandidature, sukladno Zakonu, razgovarat ću s gradonačelnikom Tomaševićem i nadam se da ćemo postići suglasnost o najboljem kandidatu ili kandidatkini. Očekujem da će ih biti više. Što se tiče imena koja se spominju u javnosti – Dubravka Vrgoč za sobom ima dva uspješna manda u kojima je pokazala kako se može vratiti publike u kazalište te istovremeno ostvariti respektibilne finansijske rezultate. Dr. Iva Hraste Sočo, s druge strane, predaje produkciju na ADU, za sobom ima uspješnu karijeru operne solistice, iskustvo u diplomaciji i administraciji, a posljednjih nekoliko godina bila je članica Kazališnog vijeća pa i iz te pozicije dobro upoznala brojne probleme unutar HNK.

Kako suradujete s novom zagrebačkom upravom? Jeste li ih pitali što misle napraviti s projektom Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja, za koji su izborena europska sredstva, ►►

Svi zazivaju reforme, ali kad se počnu pripremati, zbog straha od promjena i osobnih interesa počne glasno opiranje

► INTERVJU NINA OBULJEN KORŽINEK

a koji je, čini se, upitan za Tomaševićevu ekipu?

Imali smo jedan formalni sastanak i nekoliko susreta na različitim kulturnim događajima. Razgovarali smo o Hrvatskome prirodoslovnom muzeju i nadam se da će Grad donijeti odluku da se taj važni projekt nastavi. Cijene su nažalost narasle, ali tako je i s obnovom, cijene su znatno više od onih koje smo procijenili kad smo utvrdili štetu.

Kriza na HRT-u kulminirala je uhićenjem glavnog ravnatelja. Mislite li da nešto bitno ne valja s upravljanjem u toj kući?

Uhićenje glavnog ravnatelja, koliko dosad znamo, nije vezano za poslovanje HRT-a ili njegovu funkciju glavnog ravnatelja. Ipak, reputacijski i u smislu povjerenja uhićenje glavnog ravnatelja udarac je za HRT. Zato je dobro što je brzo raspisan novi natječaj. Nadam se da će HRT dobiti stručnog ravnatelja koji će provesti nužno restrukturiranje i transformirati HRT prema suvremenome multimedijiskom servisu.

U travnju ste raspisali natječaj za kulturna vijeća. Jeste li zadovoljni odazivom?

Bio je dosta velik interes. Uvijek se u vijećima trudimo kombinirati različite estetike, važno nam je regionalno balansiranje te da imamo i kolega i kolega, umjetnika praktičara i stručnjaka teoretičara. Obavili smo konzultativne sastanke, analizirali dosadašnje kriterije, neke korigirali.

Ne odustajete od tog modela odlučivanja?

Nikako. Mislim da je dobro zaživio. Bilo je dosta rasprave u javnosti trebaju li kulturna vijeća dobiti još veću autonomiju u odlučivanju, međutim, dok imamo hibridni model u kojem je Ministarstvo to koje donosi odluke i osigurava financiranje, model je zadovoljavajući. Mislim da sam svojim radom dokazala da se i bez zakonskih izmjena može dati dodatni kredibilitet radu vijeća. To znači da nisam mijenjala odluke osim u zaista iznimnim situacijama, onda kada bismo nakon uvida u cjelinu projekata, vidjeli da je negdje potrebno nešto korigirati.

U hrvatski film ulaze se lijep novac, a savjetnici HAVC-a dobivaju još ljepše honorare. Jeste li zadovoljni kvalitetom hrvatskih filmova?

Kao što znate, nikad ne dajem vrijednosne ocjene u bilo kojem području umjetnosti, čak ni u onima za koje sam školovana. U posljednjih nekoliko mjeseci veselili smo se ponovno velikim uspjesima hrvatskog filma i televizijske produkcije, nagradama i nastupima na A festivalima. Da nabrojimo samo neke, "Murina", "Plavi cvijet", "Zbornica" i "Područje bez signala" iznova potvrđuju kvalitetu naših kreativaca. zajedno s pokojnim Albertom Kapovićem, a poslije i Hrvojem Hribarom, radila sam na uspostavi HAVC-a i mislim da poslije 15 godina možemo reći da smo uza sve uspone i padove izgradili sustav kojim možemo biti ponosni, a koji danas uspješno vodi Chris Marcich.

U Srbiji su snimili film "Dara iz Jasenovca", patrijarh Porfirije poziva tamošnju državu da pomogne Lordanu Zafranoviću u snimanju "Djece Kozare", a u Srbiji su i završili snimanje filma i serije o Oluji? To su tri velika projekta koja se bave Hrvatskom?

Hrvatska se odlučila živjeti u demokraciji, u zemlji u kojoj se poštuju umjetničke i autorske slobode i u kojoj umjetnici sami odlučuju o temama svojih djela. U posljednjih trideset godina vidjeli smo nekoliko vrlo dobrih ili dobrih filmova o Domovinskom ratu i različitim razdobljima naše povijesti, ali i niz knjiga, kazališnih predstava, izložbi, dokumentarnih filmova... Ali uvijek su autori sami artikulirali i odlučivali o temama kojima će se baviti. Ovo što se zbiva preko granice, takva retorika i percepcija uloge kulture, to pripada nekim drugim vremenima. Pojedini političari u Srbiji izravno zazivaju instrumentaliziranje kulture u propagandne svrhe. Ne smijemo se dati uvući u takve igre i takvu retoriku.

Kojem se kulturnom dogadaju u skoroj budućnosti najviše veselite?

Najviše se veselim trenutku kad, bez ikakvih ograničenja, budemo mogli puniti kazališne i koncertne dvorane, kad se opet u punom opsegu pokrene međunarodna suradnja. ●